

8

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

RESUM

La xarxa que conforma l'economia social i solidària és prou important a les Balears i al llarg de l'exercici 2005 ha crescut el nombre de persones directament involucrades en les activitats productives. Així, s'incrementa el nombre de socis per cooperativa, els socis de societats laborals, la inversió creditícia del Mont de Pietat de les Balears, el saldo dels dipòsits de l'estalvi ètic, el nombre de socis de la Caixa Rural. També han augmentat els fons destinats a l'obra social de les Caixes, els ingressos de les iniciatives de comerç just i botigues solidàries, de les iniciatives mediambientals i d'inserció sociolaboral, de la xarxa d'economia alternativa i solidària (REAS), els recursos destinats a les iniciatives de caràcter humanitari i els recursos gestionats pels tres fons de cooperació i solidaritat que hi ha a cada una de les illes.

Des de l'any 2001, que la Unió Europea donà impuls als continguts de la responsabilitat social corporativa, moltes empreses n'han anat assumint progressivament, basats en tres aspectes: a) l'acció social, b) la protecció del medi ambient, i c) el respecte dels drets humans. Aquests continguts han anat calant en les relacions d'intercanvi: tant és així que a hores d'ara les empreses —majoritàriament les petites i mitjanes— que ho poden fer palès són més valorades pels mercats, de manera que s'observa una dinàmica de millora dels guanys. Simultàniament, les polítiques socialment responsables indueixen, també, la millora de la productivitat. Aquests processos comencen a ser observables a un termini mitjà, amb l'aparició de la fidelització de la mà d'obra i la participació dels treballadors en la presa de decisions.³⁶ D'altra banda, les incorporacions a les empreses de criteris socials i mediambientals es veuen com una manera d'incentivar canvis en les preferències dels consumidors, en introduir noves variables de diferenciació, un millor clima laboral, confiança...; poden suposar per a les empreses noves oportunitats, amb la qual cosa s'allunyen riscos, fet que en millora la valoració en els mercats financers.³⁷ En l'apartat d'iniciatives de responsabilitat social de les empreses se'n mostra el desenvolupament a les Illes.

Finalment, cal observar que enguany s'ha fet una passa important per completar la realitat que abasta l'economia social i solidària a les Balears amb la incorporació de les iniciatives de caràcter humanitari. Encara resta, emperò, incloure-hi les fundacions i les mutualitats, entitats ambdues sense ànim de lucre.

36. «Aproximació al valor econòmic de la gestió basada en criteris de RSE en l'àmbit de la Pime», Departament d'Estudis de PIMEC (desembre de 2005).

37. «La maximización del valor para el accionista versus la responsabilidad social corporativa: ¿compatibilidad?», *Revista del Colegio de Economistas de Madrid*, núm. 106 (2005) 9

8.1.

ELS PRODUCTORS DE MERCAT

S'inclouen en aquest apartat les cooperatives, les societats laborals i les confraries de pescadors; són les empreses i entitats de l'economia social que actuen dins el mercat amb competència.

8.1.1 LES COOPERATIVES

Les cooperatives són les empreses més nombroses del sector productiu de l'economia social i representen el 84% del total de l'economia social. El seu pes en el conjunt regional es pot estimar pel volum d'ocupació (socis treballadors) respecte del total regional d'assalariats, que és del 0,8%.

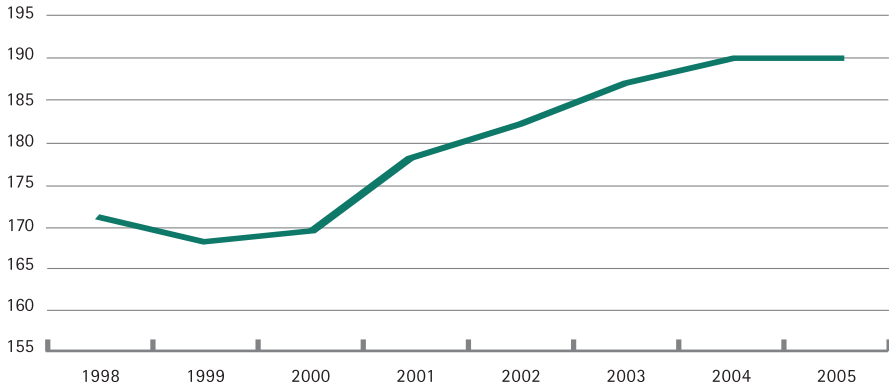
Durant l'any 2005, tot i mantenir el nombre total de 190, ha incrementat el nombre de socis un 3,1% respecte de l'any 2004. L'indicador dels socis per cooperativa, que en mesura la dimensió (13,5), suposa un augment en relació amb l'any anterior, que va registrar un valor del 13,1 socis per cooperativa. Pel que fa al conjunt de l'Estat, els creixements en el nombre de cooperatives se situen en el 3,1% i en els socis treballadors, en l'1,7%. (Vegeu el quadre III-59.)

QUADRE III-59. COOPERATIVES I SOCIS D'ALTA A LA SEGURETAT SOCIAL: EVOLUCIÓ ANUAL (1999-2005)

Illes Balears	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Nre. de cooperatives	168	169	178	182	187	190	190
Nre. de socis treballadors	1.924	2.053	2.245	2.387	2.342	2.481	2.558
Nre. de socis per cooperativa	11,5	12,1	12,6	13,1	12,5	13,1	13,5
% inc. Interanual de cooperatives	-1,8	0,6	5,3	2,2	2,7	1,6	0,0
% inc. Interanual de socis	3,7	6,7	9,4	6,3	-1,9	5,9	3,1
% inc. Interanual de socis/coop.	5,5	6,1	3,8	4,0	-4,5	4,3	3,1
Conjunt de l'Estat							
Nre. de cooperatives	22.564	23.334	24.351	25.336	24.907	25.354	26.146
Nre. de socis treballadors	259.757	269.063	277.385	284.675	319.755	308.808	313.972
Nre. de socis per cooperativa	11,5	11,5	11,4	11,2	12,8	12,2	12,0
% inc. Interanual de cooperatives	1,8	3,4	4,4	4,0	-1,7	1,8	3,1
% inc. Interanual de socis	6,1	3,6	3,1	2,6	12,3	-3,4	1,7
% inc. Interanual de socis/coop.	4,2	0,2	-1,2	-1,4	14,3	-5,1	-1,4
% Balears respecte d'Espanya							
Nre. de cooperatives	0,74	0,72	0,73	0,72	0,75	0,75	0,73
Nre. de socis treballadors	0,74	0,76	0,81	0,84	0,73	0,80	0,81

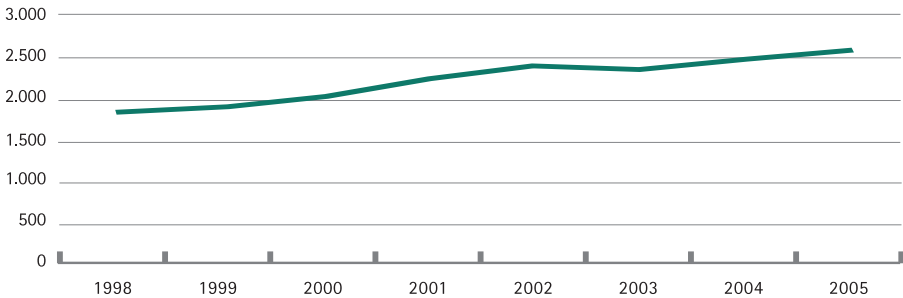
Font: Ministeri de Treball i Afers Socials, Direcció General d'Ocupació i elaboració pròpia.

Gràfic III-33
Nombre de cooperatives. Illes Balears (1998-2005)

Font: Elaboració pròpia.

Gràfic III-34
Socis treballadors de les cooperatives. Illes Balears (1998-2005)

Font: Elaboració pròpia.

Durant el període 1998-2005, a les Illes Balears el nombre tant de cooperatives com de socis d'alta a la Seguretat social manté un creixement sostingut, ja que es passa de 171 a 190 cooperatives i de 1.856 a 2.558 socis. (Vegeu els gràfics III-33 i III-34.) Tot i que els increments del nombre de cooperatives ha estat menor a les Illes (11%) que per al conjunt de l'Estat (18%), el nombre de socis tre-

balladors ha crescut a les Balears el 38%, mentre que Espanya ho ha fet el 28%.

El pes específic de les Illes en el conjunt d'Espanya manté un nivell de participació no gaire significatiu: el 0,73% en el nombre de cooperatives i el 0,81% en nombre de socis. Són valors que es mantenen per sota de les mitjanes que es consideren.

Per sectors (classificació CNAE-93 d'activitats econòmiques), es presenta la distribució següent: el 35,5% desenvolupen activitats de comerç i d'hoteleria; el 32,3%, serveis socials i ensenyament; el 17,7% activitats agràries; el 5,7%, serveis d'empreses i assegurances; el 4,4%, construcció, i el 4,4%, transports.

Durant l'any 2005 les unions cooperatives existents a les Balears han augmentat el seu nivell d'associació en el nombre de socis (1,2%) i en el nombre de cooperatives (1,8%). (Vegeu el quadre III-60.) D'aquesta manera, el 45% de les cooperatives i el 73% dels socis estan agrupats en les dues unions cooperatives que existeixen a les Illes, que mantenen un grau d'associació semblant al dels darrers quatre anys.

El cooperativisme agrari de les Illes Balears agrupa quaranta cooperatives agràries, distribuïdes geogràficament de la manera següent: trenta-una a Mallorca, sis a Menorca i tres a Eivissa. També figuren associades dins aquesta unió cinc societats agràries de transformació (SAT), que són empreses amb finalitats socials de millora del medi rural i de promoció del desenvolupament agrari. En total, la facturació de l'any 2005 ha augmentat el 8,3%, percentatge que representa gairebé setanta milions d'euros. Les cooperatives agràries de segon grau (cooperatives de cooperatives) són un mitjà destacat per aconseguir economies d'escala. Actualment n'hi ha tres: dues a Mallorca, amb desset cooperatives agrupades, i una a Menorca, que agrupa les sis cooperatives de l'illa.

El cooperativisme de treball agrupa quaranta-una cooperatives d'aquesta modalitat (una més que l'any anterior), que tenen

548 socis treballadors i que, a la vegada, ocupen 413 treballadors assalariats. Durant l'any 2005, la xifra estimada de negoci fou de 21 milions d'euros, quantitat que suposa un increment del 5% en relació amb l'exercici anterior. El nombre de socis treballadors ha augmentat el 5,6%, mentre que el de treballadors assalariats ha tingut un creixement del 4,3%.

La Unió de Cooperatives de Treball, a la vegada, té una secció sectorial de cooperatives d'ensenyament, que agrupa nou cooperatives, amb un pes important en el subsector de l'ensenyament privat de les Illes.

8.1.2. LES SOCIETATS LABORALS

La reducció sostinguda en el nombre de societats anònimes laborals que s'ha observat des de l'any 1999, per causa del procés de conversió de les societats anònimes en limitades, tal com es preveu en la Llei de societats laborals 4/1997, es creu que ha tocat el fons. Per a l'any 2005 les societats laborals, en conjunt, presenten un creixement de l'1,3% en el nombre de societats i del 6% en el de socis. L'indicador dels socis per societat laboral (mida de la societat) mostra un increment anual del 4,7%, enfront de les xifres registrades l'any passat, que tingueren una reducció del 10,7%, conseqüència del procés de conversió que abans esmentàvem i que hauria gairebé acabat. Pel que fa al conjunt d'Espanya, s'observa un increment en el nombre tant de societats (4,6%) com de socis (7,5%). La participació de les societats laborals de les Illes en el conjunt de l'Estat (1,18%) en societats i (0,91%) en socis treballadors es manté, tot i una lleugera disminució en relació amb l'exercici anterior. (Vegeu el quadre III-61.)

QUADRE III-60. UNIONS DE COOPERATIVES, ILLES BALEARS (1999-2005)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	% var. 05/04
Unió de cooperatives agràries de les Balears								
Nre. de cooperatives associades	32	32	38	42	41	40	40	0
Nre. de societats agràries de transformació	0	2	4	4	4	5	5	0
Nre. de socis	4.435	4.133	4.839	4.929	4.894	4.732	4.795	1,33
Nre. de treballadors							800	
Facturació (milions d'euros)	40,97	48,68	58,23	56,02	60,03	64,56	69,93	8,32
Unió de cooperatives de treball associat								
Nre. de cooperatives associades	23	31	41	40	41	40	41	2,50
Nre. de socis treballadors		443	448	526	509	519	548	5,59
Nre. de treballadors assalariats		448	448	395	427	396	413	4,29
Total de socis i assalariats	622	832	891	921	936	915	961	5,03
Facturació (milions d'euros) (*)			11,2	19,83	17,27	20,04	21,04	4,99
(*) dades estimades								
Total de cooperatives i sat associades	55	65	83	86	86	85	86	1,18
Total de socis	4.435	4.133	5.282	5.455	5.403	5.251	5.343	1,75
Total de cooperatives d'alta a la SS	168	169	178	182	187	190	190	0,00
Total de socis	6.359	6.186	7.084	7.316	7.236	7.213	7.353	1,94
Nivell d'associació cooperatiu (%)								
Cooperatives	32,74	38,46	46,63	47,25	45,99	44,74	45,26	
Socis	69,74	66,81	74,56	74,56	74,67	72,80	72,66	

Font: Memòries de les organitzacions, Ministeri de Treball i elaboració pròpia.

QUADRE III-61. SOCIETATS LABORALS I SOCIS D'ALTA A LA SEGURETAT SOCIAL (1999-2005)

Evolució anual

Illes Balears	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Nre. de societats anònimes	47	42	36	33	25	19	21
Nre. de socis treballadors	383	417	378	325	299	266	255
Nre. de socis per societat anònima	8,15	9,93	10,50	9,85	11,96	14,00	12,14
Nre. de societats limitades	62	90	124	151	207	218	219
Nre. de socis treballadors	265	404	525	670	888	817	893
Nre. de socis per societat limitada	4,27	4,49	4,23	4,44	4,29	3,75	4,08
Total de societats	109	132	160	184	232	237	240
Total de socis treballadors	648	821	903	995	1187	1083	1148
Total de socis per societat	5,94	6,22	5,64	5,41	5,12	4,57	4,78
% inc. interanual societats laborals	23,86	21,10	21,21	15,00	26,09	2,16	1,27
% inc. interanual socis	32,52	26,70	9,99	10,19	19,30	-8,76	6,00
% inc. interanual de socis/societat laboral	6,98	4,62	-9,26	-4,18	-5,39	-10,69	4,68
Conjunt de l'Estat							
Nre. de societats anònimes	4.560	4.154	3.798	3.494	3.180	2.885	2.735
Nre. de socis treballadors	54.798	51.971	48.485	44.105	41.489	38.207	37.811
Nre. de socis per societat anònima	12,02	12,51	12,77	12,62	13,05	13,24	13,82
Nre. de societats limitades	5.060	7.781	10.520	13.361	15.227	16.508	17.544
Nre. de socis treballadors	20.808	32.899	44.494	56.670	68.107	78.645	87.835
Nre. de socis per societat limitada	4,11	4,23	4,23	4,24	4,47	4,76	5,01
Total de societats	9.620	11.935	14.318	16.855	18.407	19.393	20.279
Total de socis treballadors	75.606	84.870	92.979	100.775	109.596	116.852	125.646
Total de socis per societat	7,86	7,11	6,49	5,98	5,95	6,03	6,20
% inc. interanual societats laborals	35,89	24,06	19,97	17,72	9,21	5,36	4,57
% inc. interanual socis	20,84	12,25	9,55	8,38	8,75	6,62	7,53
% inc. interanual de socis/societat laboral	-11,08	-9,52	-8,68	-7,93	-0,42	1,20	2,83
% les Balears respecte d'Espanya							
Total de societats laborals	1,13	1,11	1,12	1,09	1,26	1,22	1,18
Total de socis treballadors	0,86	0,97	0,97	0,99	1,08	0,93	0,91

Font: Ministeri de Treball i Afers Socials, Secretaria General d'Ocupació, Direcció General de Foment de l'Economia Social i elaboració pròpia.

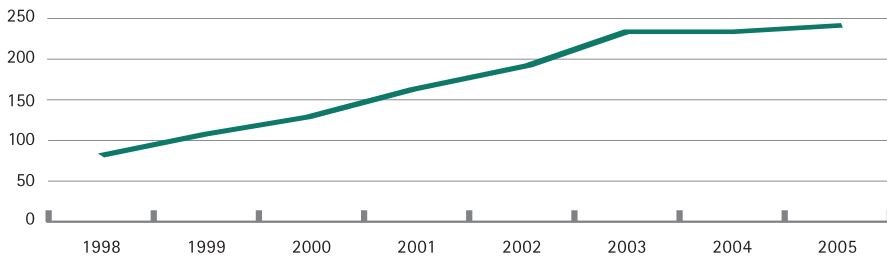
L'evolució que s'observa en el període 1998-2005 en el total tant de societats laborals com de socis treballadors d'alta a la Seguretat Social mostra un increment sostingut, que es modera en els dos darrers exercicis. (Vegeu els gràfics III-35 i III-36.)

El nivell d'associació aconseguït fins a l'any 2005 és del 33% del total de les societats anònimes i del 36% del total de les limitades, cosa que implica el

37% dels socis treballadors. (Vegeu el quadre III-62.)

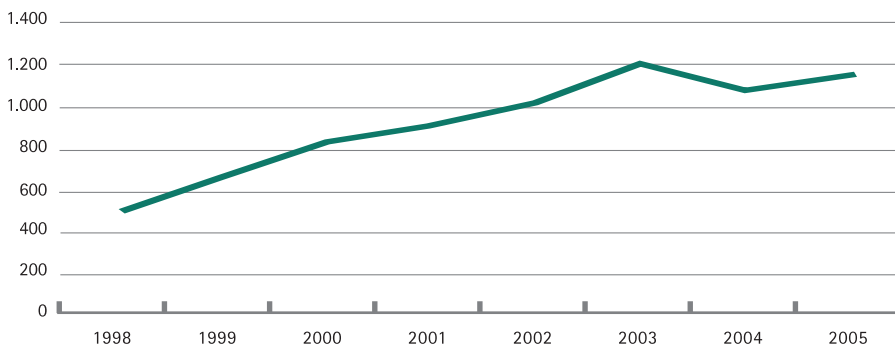
Els sectors de les societats laborals, segons la classificació CNAE-93 d'activitats econòmiques, presenta la distribució següent: el 36,4% desenvolupen activitats de comerç i hoteleria; el 6,3%, serveis socials i ensenyament; el 12,2%, activitats agràries; el 19,6%, serveis d'empreses i assegurances; el 20,3%, construcció, i el 5,2%, transports.

Gràfic III-35
Nombre de societats laborals. Illes Balears (1998-2005)

Font: Elaboració pròpia.

Gràfic III-36
Nombre de socis treballadors en les societats laborals. Illes Balears (1998-2005)

Font: Elaboració pròpia.

QUADRE III-62. ASSOCIACIONS DE SOCIETATS LABORALS, ILLES BALEARS (2002-2005)

	2002	2003	2004	2005	% inc. 05/04
Associació d'empres laborals Illes Balears					
Nre. de societats anònimes associades	8	10	7	7	0
Nre. de societats limitades associades	74	85	74	78	5,41
Nre. de socis treballadors	360	520	323	421	30,34
Nre. de treballadors assalariats	126	126	84	87	3,57
Facturació global (en milions d'euros)(*)	12,3	25,18	16,36	17,5	6,97
Totals de les Illes					
Societats anònimes laborals	33	25	19	21	10,53
Societats limitades laborals	151	207	218	219	0,46
Socis treballadors	995	1.187	1.083	1.148	6,00
Nivell d'associació (%)					
Societats anònimes laborals	24,24	40,00	36,84	33,33	—
Societats limitades laborals	49,01	41,06	33,94	35,62	—
Socis treballadors	36,18	43,81	29,82	36,67	—

* Estimació de dades.

Font: AELIB, Direcció General de Foment a l'Economia Social i elaboració pròpia.

8.1.3. LES CONFRARIES DE PESCADORS

Les confraries de pescadors integren la totalitat del sector pesquer de les Balears, mitjançant setze confraries distribuïdes geogràficament de la manera següent: deu, a Mallorca; tres, a Menorca; dues, a Eivissa, i una, a Formentera.

Durant l'any 2005, l'ocupació generada ha tingut una reducció del 3,2%, mentre que el volum de vendes ha crescut el 13,4%. La flota pesquera va tenir una reducció sostinguda en el nombre d'unitats des de l'any 2002, que tenia 448 unitats i que passa a 395 unitats l'any 2005. En sector pesquer de les Illes es troba en un procés de reconversió de la flota, per motius d'obsolescència, amb l'objectiu de modernitzar-la.

El volum de captures (3.234 tones) s'ha incrementat el 3,8%, i el volum de vendes ha passat dels 19,4 milions d'euros de l'any anterior als 22 milions d'euros facturats el 2005, cosa que suposa el 13,4%; tot plegat fa pensar en una millora dels preus unitaris. (Vegeu el quadre III-63.)

8.1.4. L'OCUPACIÓ REGISTRADA

L'ocupació generada pels productors de mercat de l'economia social durant l'any 2005 ha crescut gairebé un 4%, enfront de l'1,1% de l'any anterior. En tot cas, l'increment registrat se situa per sota del conjunt l'economia de les Illes (14,8%). Pel que fa a Espanya, va tenir un increment del 3,4%, també inferior al registrat en el conjunt de l'economia espanyola, que s'incrementà l'11,5%.

QUADRE III-63. CONFRARIES DE PESCADORS DE LES BALEARS (2003-2005)				
	2003	2004	2005	% var. 05/04
Àrea social				
Nre. de confraries	16	16	16	—
Ocupació directa generada	875	869	841	-3,22
Àrea econòmica				
Volum de vendes (milers d'euros)	17.928	19.384	21.987	13,43
Àrea d'activitats				
Nre. de total flota de les Balears	418	414	395	-4,59
Volum de captures (tones)	3.527	3.116	3.234	3,79

Font: Federació Insular de Confraries de Pescadors de Mallorca (FICOPEMA) i elaboració pròpia.

A les Balears, si més no, s'observa que l'any 2005 la taxa de creixement de l'ocupació, en relació amb el 2004 i per a l'economia social, ha crescut 3,5 vegades, mentre que la taxa de tota l'economia balear ho ha fet quatre vegades. Sens dubte, el procés de regularització dels treballadors immigrants en deu haver estat la causa.

La participació de l'economia social registra el 8,1% del conjunt de l'ocupació de les Balears, molt per sota la mitjana del conjunt d'Espanya, que, per a les coope-

ratives i societats laborals, ha suposat el 22,8%. (Vegeu el quadre III-64.) Així, es mostra, un any més, que l'economia social té un desenvolupament a les Illes per sota de la mitjana estatal.

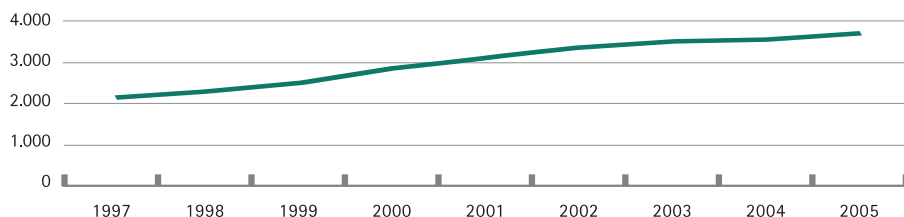
Les dades d'ocupació generada en el període 1997-2005 per les cooperatives i les societats laborals a les Illes mostren una evolució creixent i sostinguda. (Vegeu el gràfic III-37.) Presenten unes taxes de creixement, en conjunt, superiors a les que registra l'economia social de l'Estat.

QUADRE III-64. POBLACIÓ OCUPADA PER LES COOPERATIVES I SOCIETATS LABORALS A LES ILLES BALEARS I A ESPANYA (NOMBRE DE PERSONES REGISTRADES A LA SEGURETAT SOCIAL) (2003-2005)				
	2003	2004	2005	% var. 05/04
Illes Balears				
Cooperatives i societats laborals	3.529	3.567	3.707	3,92
Conjunt economia (dades de l'EPA)	384.400	398.400	457.200	14,76
Participació (en tant per mil)	9,18	8,95	8,11	
Espanya				
Cooperatives i societats laborals	429.351	425.660	440.171	3,41
Conjunt economia (dades de l'EPA)	16.862.000	17.323.300	19.314.300	11,49
Participació (en tant per mil)	25,46	24,57	22,79	

Font: Ministeri de Treball i Afers Socials, Butlletí Trimestral d'Estadístiques Laborals, INE i elaboració pròpia.

Gràfic III-37

Evolució de l'ocupació generada per les cooperatives i societats laborals. Illes Balears (1997-2005)

Font: Elaboració pròpia.

8.2.

LES INSTITUCIONS FINANCERES SOCIALS

Aquestes iniciatives financeres secularment han sorgit d'algunes entitats amb un definit sentit social, i també d'altres que actualment s'hi han anat incorporant, amb una clara vocació solidària i a favor del medi ambient, amb l'objectiu de contribuir al benestar dels ciutadans més desfavorits.

8.2.1. L'ESTALVI ÈTIC

L'evolució que mostren les xifres en el sisè any d'implantació de l'Estalvi Ètic de Colonya, Caixa de Pollença, marquen la consolidació d'aquesta experiència pionera de banca ètica a l'Estat espanyol.

Durant l'exercici 2005, l'Estalvi Ètic ha presentat una evolució força destacada. Així, els nombres de llibretes i de comptes corrents s'han incrementat el 34,5%

i el 65%, respectivament. S'observa simultàniament que el creixement de titulars persones jurídiques i de titulars persones físiques han estat semblants: el 42% i el 41%, respectivament. Els dipòsits, s'incrementen el 32,6%, en passar dels 7,3 milions d'euros l'any 2004 als 9,7 milions d'euros el 2005. Pel que fa al volum de crèdits concedits, s'eleva gairebé fins als 0,4 milions euros, xifra que suposa un reducció del 65% en relació amb el període anterior, reducció motivada per la concessió durant l'exercici 2004 d'un crèdit de quantia destacada que afecta la comparació interanual. Cal destacar que durant l'exercici 2005 s'ha implantat una nova línia de microcrèdits, que han representat el 36% dels finançaments concedits.

Les subvencions atorgades pel Comitè Ètic, juntament amb la creació d'un fons per a emergències, que prové de la cessió del 50% dels interessos dels impositors, han augmentat el 2%, les quals s'han destinat a vuit associacions, en reconeixement de la tasca social duta a terme i com a ajuda. (Vegeu el quadre III-65.)

QUADRE III-65. COLONYA, CAIXA DE POLLENÇA: ESTALVI ÈTIC (2001-2005)						
(en milers d'euros)	2001	2002	2003	2004	2005	% inc. 05/04
Saldo dels dipòsits	2.144,48	2.278,93	4.923,27	7.297,06	9.672,30	32,55
Dotació fons donacions	31,12	24,32	29,25	38,23	46,95	22,80
Nre. de llibretes	470	589	827	1.058	1.423	34,50
Nre. de comptes corrents			430	709	64,88	
Nre. de titulars persones físiques	606	767	1.209	1.773	2.502	41,12
Nre. de titulars persones jurídiques	61	81	182	277	394	42,24
Finançaments concedits dins l'any	24,04	459,00	650,90	1030,60	359,90	-65,08
Total de subvencions otorgades i fons d'emergències	4,51	29,44	20,60	33,05	33,72	2,01

Font: Memòria de l'estalvi ètic 2003 i elaboració pròpia.

8.2.2. EL MONT DE PIETAT DE LES BALEARS

L'activitat del Mont de Pietat va destinada a concedir préstecs pignoratius a persones amb pocs recursos que no disposen de solvència suficient per poder obtenir préstecs amb garantia personal. És una institució secular de la Caixa de Balears, Sa Nostra, que duu a terme aquesta obra assistencial que depèn de la Fundació Sa Nostra.

Una vegada actualitzada la informació comptable en relació amb la nova normativa NIC, la inversió creditícia va ser, durant l'any 2005, de 6.135 milers d'euros, magnitud que mostra un creixement gairebé del 18% en relació amb l'any anterior, que registrà una inversió en préstecs de 5.202 milers d'euros. Pel que fa al nombre de préstecs en vigor en data 31 de desembre, es manté una xifra semblant i la mitjana per préstec és de 549,4 euros. (Vegeu el quadre III-66.)

QUADRE III-66. MONT DE PIETAT DE LES BALEARS: EVOLUCIÓ DE LES MAGNITUDS PRINCIPALS (1996-2005)						
	1996	1997	1998	2004	2005	% var. 05/04
Inversió creditícia (milers d'euros)	1,63	1,76	1,64	5202,09	6.134,90	17,93
Nre. de préstecs en vigor (31 desembre)	8.323	8.211	7.608	11.339	11.166	-1,53
Mitjana per préstec (en euros)	195,62	213,81	215,50	458,78	549,43	

Nota: Dades actualitzades amb la normativa NIC.

Font: Sa Nostra.

QUADRE III-67. CAIXA RURAL DE LES ILLES BALEARS: EVOLUCIÓ DE MAGNITUDS (2001-2005)						
	2001	2002	2003	2004	2005	% 05/04
Nre. de socis	9.245	9.526	10.344	11.174	11.789	5,50
Nre. d'oficines	22	26	26	25	25	0,00
Nre. de socis beneficiaris	1.644	1.554	1.944	2.064	2.083	0,92
Crèdits concedits als socis (milers euros)	76.756	95.240	118.132	126.316	160.809	27,31
mitjana (milers euros/operació)	32,55	46,69	61,29	60,77	61,20	77,20

Font: Caixa Rural de Balears i elaboració pròpia.

8.2.3. LA CAIXA RURAL

La Caixa Rural és una cooperativa de crèdit que s'orienta a finançar el sector agrari i ramader de les Illes. S'integra en la Unió Nacional de Cooperatives de Crèdit Agràries (UNACC). En l'exercici 2005 el nombre de socis beneficiaris ha crescut l'1% i els socis també presenten un increment que es xifra en el 5,5%. D'altra banda, els crèdits concedits als socis han tingut també un creixement del 27,3% respecte de l'any 2004, la qual cosa comporta l'increment més destacat en l'evolució observada en els darrers sis anys. Durant l'exercici 2005, la mitjana dels crèdits concedits se situa en els 77,2 milers d'euros, la més alta en el període que es considera. (Vegeu el quadre III-67.)

8.2.4. L'OBRA SOCIAL DE LES CAIXES D'ESTALVI

Els beneficis obtinguts per les caixes d'estalvis s'han d'aplicar necessàriament a dotar les reserves legals i voluntàries, i el romanent que resta va a un fons social que s'ha de destinar a diverses iniciatives de caire assistencial, cultural o de recerca. Com a mitjana les caixes destinen el 21,5% dels beneficis a dotar l'obra social, que durant l'any 2005 ha crescut un 22,6%. S'estima que gairebé el 30% de l'obra social de les caixes s'adreça a finançar aspectes assistencials de la realitat social. En conjunt, les quatre caixes que figuren en l'informe han destinat 18,2 milions d'euros a l'obra social, que, per comparació a l'any passat, ha augmentat el 22,6%. (Vegeu el quadre III-68.)

QUADRE III-68. OBRA SOCIAL DE LES CAIXES D'ESTALVI DE LES BALEARS* (2004-2005)			
	2004	2005	% 05/04
Sa Nostra: àrees			
Assistencial i Sanitària	2.030	2.322	14,39
Docent i Investigació	1.162	1.316	13,20
Cultural	2.445	2.453	0,31
Patrimoni Històric i Natural	836	989	18,32
Total	6.474	7.080	9,36

Continua

QUADRE III-68. OBRA SOCIAL DE LES CAIXES D'ESTALVI DE LES BALEARS* (2004-2005)

	2004	2005	% 05/04
Colonya, Caixa de Pollença			
Àrees assistencial, cultural i esportiva	220	238	8,18
"La Caixa": àrees			
Activit. manten. i invers. Fundació	3.002	2.587	-13,83
Esplai i tercera edat	646	730	13,06
Activitats culturals, educatives i socials	2.465	5179	110,13
Col.lab. Instituc, Públiques	616,89	1.254	103,28
Ajudes econòm. entitats div	296,26	496	67,42
Ciència, tecnologia i medi ambient	515,04	0	-100,00
Despeses generals	93,08		
Total	7.634	10.246	34,22
Bancaixa			
Àrees assistencial, cultural, investigació i docent	550,95	678,63	23,17
Total d'entitats financeres	14.878	18.242	22,61

* Unitats monetaris en milers d'euros.

Font: Entitats esmentades i elaboració pròpia.

8.3.

ELS ASSEGUADORS DE L'ECONOMIA SOCIAL

L'actuació d'aquestes empreses s'orienta al servei de les famílies i, en especial, de les persones que col·laboren amb els col·lectius

que desenvolupen l'economia social. En l'exercici 2005 les dades corresponents al grup europeu d'asseguradors d'economia social amb delegació a les Illes ha modificat a la baixa la seva cartera. L'import total de les primes arriba als 621 milers d'euros, amb una reducció del 3,1% en relació amb l'any anterior. (Vegeu el quadre III-69.)

QUADRE III-69. ASSEGUADORES DE L'ECONOMIA SOCIAL. EVOLUCIÓ ANUAL (2004-2005)

	2004	2005	% 05/04
Nre. de clients	1.700	1.620	-4,71
Nre. de polisses	1.960	1.854	-5,41
Import de les primes	641,03	621,18	-3,10

* Unitats monetaris en milers d'euros.

Font: Elaboració pròpia.

8.4.

LES INICIATIVES DE RESPONSABILITAT SOCIAL DE LES EMPRESES

Des de l'any 2001, que la Unió Europea donà impuls als continguts de la responsabilitat social corporativa (RSC), moltes empreses n'han anat assumint progressivament els continguts, basats en tres aspectes: a) l'acció social, b) la protecció del medi ambient, i c) el respecte dels drets humans. Aquests continguts han anat amarant les relacions d'intercanvi: tant és així que a hores d'ara les empreses —majoritàriament les petites i les mitjanes— que ho poden fer palès són més valorades pels mercats, de manera que s'observa, així, una dinàmica de millora dels guanys. Simultàniament les polítiques socialment responsables induïxen, també, la millora de la productivitat. Aquests processos comencen a ser observables a un termini mitjà, amb l'aparició de la fidelització de la mà d'obra i la participació dels treballadors en la presa de decisions. D'altra banda, les incorporacions a les empreses de criteris socials i mediambientals es veuen com una manera d'incentivar canvis en les preferències dels consumidors, en introduir noves variables de diferenciació, un millor clima laboral, confiança...; poden suposar per a les empreses noves oportunitats, amb l'allunyament de riscos, la qual cosa millora la valoració d'aquestes empreses en els mercats financers.

Un any més, en aquest apartat s'inclouen les iniciatives d'associacions i d'empreses a les Illes que ja han començat a preveure en el seu àmbit d'actuació preocupacions socials i mediambientals en les operacions comercials i també en les relacions amb els interlocutors.

Eticentre, amb el suport de l'organització REAS, és l'associació que té com a finalitat incorporar a les seves empreses i entitats criteris ètics i de responsabilitat social empresarial. Al final de l'any 2005 aquesta associació està constituïda per devuit empreses, una més que l'any anterior. Durant l'any Eticentre ha desenvolupat activitats, com ara conferències i cursets, encaminades a difondre els continguts de la responsabilitat social corporativa.

Forética és una associació sense ànim de lucre d'àmbit estatal per al foment de polítiques de gestió ètica i socialment responsables, a més de promoure sistemes de gestió verificables. L'any 2005 tenia, a Espanya, noranta socis adherits, dos dels quals són de les Illes Balears. Des de l'any 2002 ha certificat vint-i-cinc empreses al conjunt de l'Estat: la certificació atorgada es la norma d'empresa SGE-21 (sistema de gestió ètica i socialment responsable).

8.5.

L'ECONOMIA SOLIDÀRIA

Aquest apartat inclou les unitats de producció que prioritzen els objectius socials, sense cap pretensió de competència. Aconseguir beneficis es considera com a condició necessària i, a la vegada, imprescindible, de manera que és el valor afegit social que incorporen els serveis i els productes el que marca la diferència de la resta. Pel que fa a l'autonomia financera d'aquestes institucions i empreses, durant el present exercici 2005, els ingressos propis per prestació de serveis i de vendes (82%) superen els que provenen de subvencions (18%).

**QUADRE III-70. INICIATIVES DE COMERÇ JUST I BOTIGUES SOLIDÀRIES:
XIFRES D'INGRESSOS* (2002-2005)**

Botigues obertes	2002	2003	2004	2005	% var. 05/04	voluntaris	contractats
Mallorca	324,3	409,1	438,8	466,5	6,31	191	10
Menorca	61,45	88,8	107,7	155,6	44,48	0	0
Eivissa	38,61	36,47	47	40	-14,89	163	14
Total de les Illes Balears	424,36	534,37	593,5	662,1	11,56	354	24

* Unitats monetàries en milers d'euros.

Font: Memòries de les entitats i elaboració pròpia.

8.5.1. LES INICIATIVES DE COMERÇ JUST

Les botigues de comerç just estan integrades en la Coordinadora Estatal d'Organitzacions de Comerç Just, amb l'objectiu d'establir una plataforma que permeti als productors del país del sud accedir als mercats del nord mitjançant la importació de productes que es duu a terme al marge de les cadenes de distribució, cosa que incorpora als productes un valor afegit de qualitat, de tecnologies no perjudicials al medi ambient i de sous justs. El volum de vendes de les setze botigues de comerç just i solidari de les Illes l'any 2005 ha estat de 662,1 milers d'euros, xifra que suposa un increment de l'11,6% per comparació a l'any anterior. El nombre de voluntaris que hi han

col·laborat durant l'any ha estat de 354 i són 24 les persones contractades. (Vegeu el quadre III-70.)

8.5.2. LES INICIATIVES MEDIAMBIENTALS I D'INSERCIÓ SOCIOLABORAL

Les iniciatives d'inserció laboral per a persones en situació de risc d'exclusió social sorgeixen, any rere any, d'institucions i també de societats mercantils que duen a terme projectes de caire productiu que comprenen un seguit d'activitats, com ara la recuperació de roba de segona mà, la fabricació de mobles amb fusta recuperada, la restauració de juguetes, l'emmarcament de quadres, els treballs de neteja, la jardineria, la impremta, la recollida i el

**QUADRE III-71. INICIATIVES MEDIAMBIENTALS I D'INSERCIÓ SOCIOLABORAL
(PERSONES EN SITUACIÓ DE RISC EXCLUSIÓ)* (2003-2005)**

	2003	2004	2005	% 05/04	Plantilla	Participis	Voluntaris
Mallorca	6.154,15	7.736,69	15.539,99	100,86	589	10.365	685
Menorca	602,85	969,91	1695,12	74,77	70	351	0
Total Illes	6757	8706,6	17235,11	97,95	659	10.716	685

*ingrés en milers d'euros.

Font: Memòries de les entitats, REAS i elaboració pròpia.

QUADRE III-72. INICIATIVES LABORALS D'INSERCIÓ DE PERSONES AMB DISCAPACITATS (2004-2005)

	2004	2005	% var. 05/04	contractats	Participis, voluntaris i becaris
Mallorca	93.687,30	85.707,53	-8,52	1.417	1.317
Menorca	388,07	444	14,41	24	
Eivissa		12,87		4	
Total de les Illes Balears	94.075,37	86.164,40	-8,41	1.445	1.317

Nota: Ingressos expressats en milers d'euros.

Font: Memòries de les entitats, Conselleria de Treball i elaboració pròpia

tractament de residus sòlids, la preparació de menjars, la cuina i els treballs ecològics, etc., que permeten crear ocupació i dur a terme, als tallers, processos d'inserció laboral per a persones en risc de marginació social. El total d'ingressos que s'han obtingut a les Illes l'any 2005 han estat 17.235,11 milers d'euros, xifra que ha duplicat gairebé la registrada l'any 2004. Les persones contractades han estat 659. En conjunt, els beneficiaris i els participis dels diversos programes que s'han pogut desenvolupar han estat 10.716 persones. El nombre de voluntaris i de col·laboradors que hi han participat han estat 685 persones de mitjana. (Vegeu el quadre III-71.)

8.5.3. LES INICIATIVES LABORALS D'INTEGRACIÓ DE PERSONES AMB DISCAPACITAT

Aquestes iniciatives, sota l'aixopluc d'institucions i d'empreses, tenen com a objectiu la integració en el món laboral de persones amb discapacitats mentals, físiques i sensorials mitjançant activitats productives remunerades. L'Organització Nacional de Cecs Espanyols (ONCE) és l'organització de caràcter estatal amb implantació a les Illes més

destacada, tant pel volum de generació d'ingressos com per les persones a què dona treball. Els centres especials d'ocupació (CCE), als quals dona suport la Conselleria de Treball mitjançant subvencions, agrupen la resta d'aquestes iniciatives.

El conjunt d'aquestes iniciatives en l'exercici 2005 ha generat 86.164 milers d'euros, xifra que ha patit una disminució del 8,4% en relació amb l'exercici anterior, fet motivat per la reducció dels ingressos procedents de la venda del cupó de l'ONCE. Tot i això, aquesta fundació en el present exercici ha augmentat les despeses socials per als beneficiaris un 8,1%. En els darrers tres anys s'observa una reducció d'aquests ingressos, probablement deguda a la gran competència de l'oferta de jocs, que s'ha incrementat.

En conjunt, aquestes iniciatives generen 2.762 llocs de feina i places per a becaris dotades econòmicament, que han augmentat l'1,7% respecte de l'any anterior. La forma jurídica és diversa, des de societats limitades o societats unipersonals fins a fundacions, que duen a terme activitats econòmiques que abasten diversos sectors. (Vegeu el quadre III-72.)

QUADRE III-73. INICIATIVES DE CARÀCTER HUMANITARI A LES ILLES BALEARS (2003-2005)

	2003	2004	2005	% var. 05/04
Recursos destinats	12.646	15.975	16.304	2,06
Nre. d'empleats (mitjana anual)	326	401	403	0,50
Socis	6.044	9.380	9.654	2,92
Voluntaris	2.659	2.793	2.639	-5,51
Beneficiaris (inclou usuaris hospital)	71.447	96.450	171.371	77,68

Nota: Recursos expressats en milers d'euros.

Font: Creu Roja de les Illes Balears.

8.5.4. LES INICIATIVES DE CARÀCTER HUMANITARI

Al començament de l'any 1874 es va constituir la Comissió Balear de la Creu Roja. Des de llavors s'ha anat adaptant per atendre les noves necessitats socials sorgides i també l'increment de diversos col·lectius de persones vulnerables: persones grans, dependents, immigrants, malalts de la sida i reclusos, entre d'altres. La seva gestió incorpora dur a terme diversos programes a les Balears i també programes de col·laboració en el desenvolupament de països del Tercer Món.

Els ingressos que s'han aplicat l'any 2005 (16,3 milions d'euros) suposen un increment del 2,1% en relació amb l'any anterior. Han servit per atendre un col·lectiu de beneficiaris que ha arribat a més de 171.000 persones i que ha tingut un important creixement per comparació al 2004, justament per l'augment de l'activitat i de l'eficiència derivada de l'aplicació del Pla d'acció de la Creu Roja Espanyola, tot i haver tingut una disminució en els usuaris de l'hospital amb motiu de les reformes que s'hi ha fet.

Els socis varen ser 9.654; els voluntaris, 2.639, i les persones empleades, 403 (xifra que correspon a la mitjana anual). (Vegeu el quadre III-73.)

8.5.5. LA XARXA D'ECONOMIA ALTERNATIVA I SOLIDÀRIA (REAS)

Reas-Balears és una xarxa que agrupa deu empreses i entitats, dues de les quals són membres, a la vegada, de la xarxa de recuperadors de residus sòlids urbans Aeres de l'Estat espanyol. En conjunt, aquesta xarxa integra les institucions i empreses d'iniciatives de comerç just, d'inserció sociolaboral, de recollida de residus i de responsabilitat social corporativa, entre d'altres.

Amb un col·lectiu de 779 treballadors, durant l'any 2005 han tingut ingressos que es calculen de 25.023 milers d'euros, i que suposen un increment de gairebé el 16% en relació amb l'any anterior. (Vegeu el quadre III-74.)

A la vegada, Reas-Balears forma part de la xarxa de Reas estatal, integrada per 118 empreses i entitats, amb l'objectiu de

QUADRE III-74. XARXA D'ECONOMIA ALTERNATIVA I SOLIDÀRIA (REAS), ILLES BALEARS (2002-2005)

	2002	2003	2004	2005	% var. 05/04
Ingressos (milers d'euros)	5.373	10.468	21.618	25.023	15,75

Font: Dades de la Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària (REAS).

fomentar i de potenciar les iniciatives empresarials que es desenvolupin en el marc del codi ètic que es recull en la Carta per un món solidari.

- Projectes per crear infraestructures
- Fons rotatius de crèdits
- Projectes de capacitació i de formació

8.5.6. EL FONS DE COOPERACIÓ I SOLIDARITAT

Els fons de cooperació i solidaritat són entitats que tenen personalitat jurídica pròpia i que agrupen com a socis entitats públiques i privades. Tenen com a objectiu social gestionar els recursos que reben dels ajuntaments i dels consells insulars per tal de destinar-los a programes de desenvolupament en el Tercer Món, que bàsicament s'enfoquen cap a tres línies d'actuació:

En el present exercici els recursos gestionats pels tres fons que hi ha a les Illes Balears han sumat 4.190,7 milers d'euros, import que s'ha incrementat el 4,4% en relació amb l'any anterior. Dels tres fons de les Illes es destaca que han crescut els recursos de Menorca, amb el 27,6%. A Espanya els nous fons existents han gestionat 14.448 milers d'euros, que representen, en conjunt, un increment total del 16,6%. Així, la participació dels tres fons de les Balears en el total arriba al 29%. (Vegeu el quadre III-75.)

**QUADRE III-75. FONTS DE COOPERACIÓ I SOLIDARITAT, ILLES BALEARS
(INGRESSOS GENERATS) (2000-2005)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	% var. 05/04
Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació							
Ajuntaments	49	49	49	50	51	51	
Socis institucionals i fundacionals	2	2	6	7	7	7	
Socis col·laboradors privats	2	9	10	9	9	9	
Totals de Mallorca	2.103,5	2.731,6	2.275,3	2.462,7	2.376,2	2.335,0	-1,7
Fons Menorquí de Cooperació							
Ajuntaments	8	8	8	8	8	8	
Socis institucionals	2	2	2	2	2	2	
Socis col·laboradors privats	35	32	32	33	34	15	
Totals de Menorca	643,1	746,0	924,3	963,7	817,3	1042,9	27,6
Fons Pitiús d'Eivissa-Formentera							
Ajuntaments	3	3	3	3	3	3	
Socis institucionals	2	2	2	2	2	2	
Socis col·laboradors privats	9	11	14	15	16	11	
Total d'Eivissa-Formentera	31,1	770,2	796,4	785,3	820,0	812,8	-0,9
Total de les Balears	3.377,7	4.247,9	3.996,1	4.211,7	4.013,5	4.190,7	4,4
Fons de Solidaritat de l'Estat							
Recursos econòmics	8.648,6	10.185,1	10.717,0	11.739,7	12.388,0	14.448,0	16,6
Participació Balears/Estat (%)	39,1	41,7	37,3	35,9	32,4	29,0	

Font: Fons Mallorquí de Cooperació i Solidaritat, Fons Pitiús i Fons Menorquí de Cooperació i elaboració pròpia.